

Mindset is een begrip waar inmiddels al veel over geschreven is. De theorie wordt bij steeds meer scholen bekend en zorgt voor een positieve blik op de leermotivatie van leerlingen. Aan de andere kant is het ook zo dat er nog nauwelijks bewijs is dat het doen van interventies rondom een growth-mindset zorgt voor [leerwinst](#). Is mindset dan een mythe, een hype? Misschien is er niet direct leerwinst te meten, maar kennis hebben van de [mindsettheorie](#) kan zeker waardevol in het onderwijs. In dit artikel kijken we naar hoe dit er uit kan zien in de dagelijkse lessituatie.

Tekenles

Het is het begin van het schooljaar. Tijdens een van de eerste tekenlessen loop ik rond om de nieuwe leerlingen te leren kennen en ze te begeleiden bij de opdracht. Als ik bij Anne kom, zit ze al een tijdje te zuchten en te steunen. Haar blaadje is leeg, terwijl haar tafelenootjes al druk zijn met ontwerpen.

‘Mevrouw’, zegt ze, ‘ik weet niet waar ik moet beginnen en trouwens... Ik kan helemaal niet tekenen.’

Ik kom het ieder jaar tegen, in verschillende klassen: Het ik-kan-niet-tekenen-syndroom. En ik ben niet de enige, ook mijn collega’s herkennen dit. Hetzij in een iets andere vorm: de ‘Ik heb geen wiskundeknobbel’, ‘Ik kan geen Frans’, ‘Ik ben slecht in Duits’ en ‘Ik kan niet voetballen.’ Hoe kan het dat deze jonge leerlingen nu al overtuigd zijn van het feit dat ze iets niet kunnen? Zo overtuigd soms, dat ze het niet eens proberen of een onvoldoende voor het betreffende vak bijna voor lief nemen.

Mindset

Carol Dweck doet al ruim twintig jaar onderzoek naar de manier waarop kinderen en jongeren over hun eigen leerbaarheid denken. Zij ontdekte tijdens deze onderzoeken dat er door kinderen en jongeren op twee manieren met uitdagingen omgegaan werd. Er was een groep kinderen die de uitdaging aan ging en een die deze juist uit de weg ging. Volgens Dweck heeft dit te maken met je mindset: de manier waarop je over je eigen kunnen en je eigen mogelijkheden denkt. Zij maakt hierbij een onderscheid tussen een vaste (fixed) mindset en een groeimindset (growth mindset).

Leerlingen met een vaste mindset geloven dat hun basiskwaliteiten, zoals intelligentie en talent vaststaan. Je bent nu eenmaal wel of niet slim geboren en hebt wel of geen talent ergens voor en daar moet je het maar mee doen. Het is onveranderbaar. Leerlingen met een groeimindset daarentegen, geloven dat ze zichzelf steeds kunnen blijven verbeteren en ontwikkelen. Zij gaan er vanuit dat je talent het beginpunt is en dat je kunt blijven groeien door hard te werken en ervaring op te doen.

Anne is er van overtuigd dat ze geen talent heeft voor tekenen, omdat ze dat wat in haar hoofd zit niet op papier krijgt. Ze vergeet hierbij dat ze op dat moment de vaardigheid nog mist om dit te kunnen. Door haar de vaardigheden te leren en haar te coachen en feedback te geven op haar proces, wordt dit voor Anne duidelijk en ziet ze waar ze nog kan groeien.

Fouten maken

Omdat leerlingen met een vaste mindset geloven dat hun persoonlijke eigenschappen, kwaliteiten en vaardigheden vaststaan en onveranderbaar zijn, vinden ze het soms belangrijk om te laten zien dat ze flink wat talent hebben. Het liefst met zo min mogelijk inspanning. Deze leerlingen voelen zich goed als ze iets snel en perfect doen. Deze leerlingen vermijden dingen die voor hen lastig zijn, want wanneer je een uitdaging aangaat, is de kans dat je fouten maakt behoorlijk groot. En dat vinden deze leerlingen heel naar; fouten maken laat namelijk in hun ogen zien dat je niet slim of getalenteerd bent.

Leerlingen hebben logischerwijs de neiging om hun resultaten af te zetten tegen die van anderen. Als anderen dan met meer gemak betere resultaten behalen, stellen sommige leerlingen vast dat het hun vak dus niet is. Ze vergeten hierbij dat het erom gaat dat iedereen zich in de volle breedte kan ontwikkelen en op elk terrein stapjes kan zetten die waardevol zijn.

Staat het vast?

Leerlingen die een op groei gerichte mindset hebben, geloven dat hun persoonlijke eigenschappen, kwaliteiten en vaardigheden ontwikkelbaar zijn. Met andere woorden, zij zien uitdagingen als middel om beter te worden en te groeien. Fouten maken hoort erbij. Zij zetten zich in om te oefenen en bij tegenslagen zetten deze leerlingen door, omdat ze weten dat dit bij het leerproces hoort. Ze weten dat ze hard moeten werken om verder te komen en te groeien.

Het mooie is, dat je mindset niet vaststaat. Je mindset bij de sport die je beoefent, kan heel anders zijn dan die op school of per vak. Je mindset kan dus per omgeving anders zijn en is veranderbaar. Als docent is het mogelijk om leerlingen te helpen een groeimindset te ontwikkelen en er zo voor te zorgen dat ze hun talenten optimaal kunnen benutten.

Hoe is het jaar afgelopen voor Anne? Aan het einde van elk schooljaar organiseert onze school een expositie in de schouwburg voor de eindwerkstukken van leerjaar één. Anne staat met twee vriendinnen voor haar werk, ze vertelt trots dat ze alle tekentechnieken die ze dit jaar geleerd heeft, verwerkt heeft in haar tekening. Ze had aan het begin van het jaar niet gedacht dat ze nu zoiets kon maken. En Anne is zeker niet de enige die trots is!